

JOHANNES POOLEL TEEL

Komplekti üldine struktuur on „Johannes 1“ kasutajatele juba tuttav ja meetoodika on õigupoolest põhikooli õpivarasarija „Peegel“ edasiarendus. Tegijadki on enamikus samad: autoritena seekord allakirjutanu koos Reet Bobõlskiga, keelekonsultandina Argo Mund eesti keele instituudist, meediaekspertina on kaasa löönud Rain Kooli rahvusringhäälingust ja kujundajana on sisule köitva, aga asjaliku vormi andnud Endla Toots. Olgu siin nimetatud ka retsenendid, kelle hinnangud ja soovitusid on komplekti lõppversiooni vormumist oluliselt mõjutanud. Need on nagu möödunud aastalgi Juta Klettenberg Viljandi gümnaasiumist ja Reili Argus Tallinna ülikoolist.

Asjaosalisi pole siin loetletud ilmaaegu, sest õppekirjanduse loomisel on kõik rollid sisuliselt väga kaalukad. „Johannese“ järgi õppides tuleb võtmesõnana nimetada *navigatsiooni*. See eesti keeles algselt merendusega seotud termin on õppekirjanduse kvaliteeti hinnates olnud Euroopas kasutusel juba aastaid ja harilikult on see käinud vormi kohta: tõhus õppimine sõltub sellest, kui funktsionaalne ja läbipaistev on kujundus ning kuivõrd erisugused elemendid toetavad materjalis liikumist; väärt õpikus on niisii lihtne navigeerida. „Johannese“ on *navigatsioon* kui mõiste omandanud märksa laiemat sisu ja hõlmab kogu õpi-otsessi. Õpiku ja töövihiku vahel liikumine ning tegevuste vaheldamine on viidete kaudu täpselt määratud ja rada järgides moodustub tervik, mis on loodud võimalikult häid õpitulemusi silmas pidades.

Targa navigatsiooni teenistuses on mõlemad üksused – nii õpik kui ka töövihik – ja need koosnevad omakorda sisuplokkidest, millest igaühel on oma kindel, hõlpsasti eristatav vorm. Õpikus vaheldub autoritekst õige erisuguseid oskusi arendavate tööülesannetega. Pearõhk on iseisval mõtlemisel, analüüsil ja kriitilisel lugemisel, seoste loomisel ja õpioskuste kujundamisel. Välja on toodud võõrsõnaplokk, eraldi lehekülgedel paiknevad mahukamad projektülesanded ja igat suurpeatükki lõpetab „Mõttejärje“ rubriik, mis võrreldes möödunud aastasega on tänava žanriliselt mitmekesisem (autorid Madli Ross ja Karl Martin Sinijärv).

Töövihiku ülesanded-harjutused jätkavad õpikus alustatud teemat ja juhatavad ühtaegu sisse järgmise sisuüksuse-teema-

ploki. Et selles protsessis kulgemist mitte ülearu lõhkuda, on kitsamalt keeleharmisele või -teadmiste pühendatud rubriik „Keeleviit“ paigutatud fakultatiivsena alapeatüki lõpu (autorid Annika Viht ja Viivi Maanso). Mõnelgi õpilasel pole niisugust harjutusvara eriti vaja, paljudel seevastu on. Nii saab õpetaja oma äranägemise järgi valida just oma õpilastele vajalikku. Vastava keeleteema põgusam või vahel ka süvenenum käsitus on aga õpikus kindlasti põhisisus ja lõimitud. Ülesehituse ja meetoodiliste põhimõtete kohta saab huvilene lisaks lugeda Koolibri Uudiste mullusest septembrinumbri artiklist „Johannes tõusuteel“ (kättesaadav ka Koolibri kodulehe kaudu „Johannes 1“ õpiku tutvustuse juures). Seal leidub muudki taustainfot.

Ajapikku ja õpetajatelt saadud tagasiside põhjal on kasvanud vendumus, et niisugune õpiviis kannab koolis vilja ja seni ikka kasutatud õpetekst-tööülesandemetoodika (kui tahes haarav ja hästi loetav tekst ka pole) ei ole küllalt heas kooskõlas nüüdse aja õpilase maailmapildiga. Siiski on „Johannesele“ plaanis lisada traditsioonilisemat harjutusvara. Kui kogu sari on valmis, on oodata „Õpi ära!“ rubriigi võõrsõnade kohta toekat harjutuskogumikku.

Vilepuhuja valmistub oma viimaseks hüppeks ja mõistagi loodavad tegjad, et kõik kolm katset on ühtviisi stabiilselt tublid sooritusel ja et „Johannese“ koos õppida on lihtsalt tore. Ka õpilaste head sooritusel tulevad ikka rõõmsal meelel ja parasjagu pingutades.

MARGIT ROSS,
sarja eestvedaja

Vilepuhuja „Johannese“ kaanel on sooritanud oma teise hüppe, asjakohaselt teistes värvides, aga niisama tõhusa. Kaanekujunduse keskne motiiv lubab õige mitmeplaanilist tõlgendust. Sarja esimese osas „Johannes 1“ viitab vilepuhuja Maire Raadiku „EKI keelekooli“ artiklile, mis räägib kõnealuse näite toel omast ja võõrast. „Johannes 2-s“ on fookuses mõiste sisu ja ehkki õpikus on vahendiks vile asemel valitud kärsti ja lokulaud, tegeldakse laiemalt ikka sellesama nähtusega.

Gümnaasiumi teise aasta kohustuslikeks eesti keele kursusteks kavandatud „Meedia ja mõjutamine“ ning „Praktiline eesti keel II“ on nagu esimese aasta kursusedki avaldatud lõimitult ühtede kaante vahel. „Keele ja ühiskonna“ kursuse kirjeldus ainekavas on vägagi keeleteadusekeskne ja n-ö ühiskondlikkust püüdsid autorid komplekti sisse kirjutada üsna omatahtsi, valides lugemisülesanneteks mh publitsistlikke ja päevakajalisi tekste, mis pakuvad ka aktuaalset võõrsõnavara. „Meedia ja mõjutamise“ kursus seevastu on ainekavas tänapäevasel ajakajaline, fookustades meedia ja kommunikatsiooni rolli avalikus elus, nii et seoseid ühiskonna- ja kultuurinähtustega luua on päris loomulik.

Tundub siiski, et kui kõne all on meedia ja mõjutamise õpetamine, kipub esimehe teist pisut varju jätma. „Johannes 2“ on püüdnud kõiki kursuste teemasid käsitleda mõistlikus tasakaalus. Meedia, mõjutamisvõtete ja praktilise keelekasutuse sisuplokkid on esindatud ühtlaste proportsioonidega, järgides riiklikus õppekavas kirjeldatud. Konkreetsemad õpieesmärgid on sõnastatud loendina õpiku peatükkide vahetiitlil.

34 Meediakanalid
Meediakanalid 35

ÜLESANNE 41 Uuri ühe Eesti kultuurilehe päiseid. Mis ajast need on pärit? Missuguneid aje märke oskad nimetada?

Triikajajärjenduse kõrval on alalisel meediakanalil raadio, televisioon ja internet oma eripärase võimalustega. Raadio- ja telekanalid jagunevad avalik-õiguslikeks ehk ühiskondlikult läbipetavateks kanaliteks ja erakanaliteks. Raadio- ja televisiooni vasti tänapäeval ka internetit oone vaadata kuulata, paljudel saadeti on järelvaatamise-, kuulamise võimalus.

Internetit on võimalik lugeda-vaadata nii teiste meediaväljaannete veebivariantina kui ka suurt veebi suhtumiseks loodud portaalide. Tänapäeval on rühmitas suuremate ajavahetuste ja rahvusvahelisele veebileheküljed muutunud oluliseks teavetevõtte portaalideks.

• Jälgi tähelekuuliselt ülesandega 35 ja 36.

ÜLESANNE 42 Kivoldage klassiruumi telemeele kohta, kasutades järgmisi teguriteid.

- Missuguneid vahendeid kasutate televisiooni?
- Kuidas jagunevad telekanalid?
- Kuidas saate televisiooni lugeda? Mõelge võimalikult palju eri aluseid ja kirjutage iga liigi kohta üks näide.
- Missuguneid on telesaateid järel? Kirjutage üks näide ühe järelvaatamise dokumentalistika, veebisaateid, telekanalid, telemängud, telefilmid.

• Jälgi tähelekuuliselt ülesandega 37.

Tänapäeva tihedas meediakontingentsis kasutatakse meediastuudendi edendamiseks sageli mitut meediakanali korraga, s.t. meediasisu esitatakse mitmes meedias. See äärmiselt suurendab meediasisu nähtavust ja konkurentsi tingimustes meediasisu peomisi läbivõetav. Tänapäeval on tänapäeval, et suure kontingentsi kätte on mitmesugused kanalid: raadiojaamad, telekanalid, trükkmeedia, veebiportalid. Üht sisu esitatakse eri kanalites ringi lähtuvalt teatase ka vastakuti rõhkumise.

Näiteks „Aktuaalne kaamera“ kultuurisaateid on võetis ETV-s ja ETV 2-s, need on loetud ja vaadatud Eesti Kultuurivõrgustiku kultuuriportalis, saatei on oma Facebooki lehel. Oskusmeedia arengumisele sel käsitluseks sama teema eri tükidest veebiportalis ja saadajamaal – seega hõlmab teemakaitset korraga kolme meediat: raadio, raadio ja televisiooni. Saateil võib-olla järelvaatamisvõimalus, oma kohale, filmilehed ajakirjanduses, klappisaateid filmidele jne. Kõigi nende suunade taga on suure reklaamitehase konkreetne saadet, üht meediasisu.

Üks riitmeedia tuntuimad on see, et suure auditooriumi ja publikuühvõu puhul hakkavad tarbijad ise teemat lepitama ja tootma. Sõnaga patsutakse erinevate kanalitega erinevat oone veebileheküljedesse mängud ja teadit, mis tõmbavad tähelepanu teatasele oone.

ÜLESANNE 43 Jälgi kodutööna ühe uudise teekonda päeva jooksul: kust saab uudise alguse, missugune on tema areng päeva jooksul, missugust liivakivist saadi eri kanalites saad, missugust infot kanalid fookustavad, kuidas jõudnuid pealkirjastavad, missugust fotomaterjali lisavad jne. Võtke oma kodutööd klassis.

ÜLESANNE 44 Kujutlege, et hakatakse tootma uut kodumist sarja noorte elust. Steamerium on väge huvitav ja rühmitud vuserepöörd. Sarjas on juttu noorte probleemidest: kooli- ja koduast elust, omavahelusest suhetest, probleemidest vanematega jne.

• Arutage paariselt, kuidas leiad eri kanalites meele, mis on ette ooke atraktsioon ja juttustada hea juttu väärtuslikult paljudele inimestele. Missuguneid sõjaloomendusküsimusi kasutata, missuguneid filmilõikeid pakkuda jne.

• Arvestage riitmeedia kontingentsiooni väge sõltades oma ühikuna ja selle huvi.